

Sto roků divočiny

Divočina protkává román *Sto roků samoty* jako nit, která spojuje zdánlivě nesouvisející aspekty příběhu dohromady. Skrývá se v prudkých popudech a citových vzplanutích členů rodiny Buendíů a vede je k až šíleným činům. Nelítostně zmítá městem Macondem, které si zejména díky válkám a konfliktům prošlo velkými změnami. Jak je tedy možné, že téměř všichni z tohoto divokého rodu umírají utopení v samotě a hluboké netečnosti, do které se sami uvrhli a ze které je nic nezachrání? Jak je možné, že živoucí Macondo zaniklo stejně bídně, jako celá rodina Buendíů?

Nejprve se zaměříme na samotný počátek této fiktivní obce, kde se příběh mnoha generací Buendíů odehrává. José Arcadio Buendía se svojí ženou Úrsulou a družinou odvážlivců putují skrz divočinu ve snaze utéct před přízrakem muže, kterého José Arcadio Buendía zabil, když chránil svoji čest. Putování, jehož cílem je moře, se ukáže být jako nesmírně obtížné, namáhavé a trvá dlouhých dvacet šest měsíců. Nakonec se José Arcadio Buendía rozhodne boj s divočinou ukončit a založí vesnici na svěžím místě na břehu řeky. Dějiny Maconda jsou započaty na místě dříve neobydlené divočiny, kterou si José Arcadio Buendía a jeho lidé ukují podle svých představ a vytvoří z ní svůj poklidný, ničím nerušený domov. Dokud je Macondo odříznuté od zbytku světa, všichni v něm žijí šťastným životem.

Tuto izolaci však naruší cikáni, vedení mužem jménem Melquíades, kteří svými tradičními návštěvami vždy rozvíří ustálené vody Maconda. Do osamocené vesnice nosí vynálezy, divy a kejkle jako ochutnávku divočiny celého širého světa. V některých obyvatelích, například v Úrsule, tyto objevy vzbuzují nejistotu či přímo děs. Užaslého Josého Arcadia Buendíu však naprosto pohltí. Najednou chce do téhle neprobádané divočiny vědy proniknout, chce pochopit všechno, co cikáni přinesou, a ještě to zdokonalit. Jednoduchost Maconda v jeho očích zešedne. Palčivé otázky vědy Josého Arcadia Buendíu natolik poblázní, že zapomíná na svoji práci i rodinu a zůstává celé dny zavřený v laboratoři, kde se věnuje astronomickým výpočtům a přeměně kovů. Dokonce uspořádá druhý pokus o prokletění divoké přírody okolo Maconda, aby tak vesnici spojil s civilizací a dalšími velkými vynálezy. José Arcadio Buendía ale opět nedosáhne svého cíle, protože se mu do cesty postaví širé, nepřekonatelné moře. Krutou ironií osudu je, že právě moře tak urputně a neúspěšně hledal při své první cestě. Na druhém putování ho nachází, aniž by se o to snažil, jen aby mu zhatilo všechny nadějně plány na spojení Maconda s okolním světem. I tentokrát nad ním tedy divočina vítězí.

Při onom prvním tažení, které vyústí v založení Maconda, se stane další podstatná událost - Josému Arcadiu Buendíovi a Úrsule se narodí první syn, José Arcadio. K obrovské úlevě obou rodičů chlapec nenese žádné znaky zvířete. Vztah, který započal rod Buendíů, je totiž zakázaný a opředený hrozbou, které se Úrsula od začátku děsí. Ji a Josého Arcadia Buendíu totiž pojí víc, než pouto lásky - je to i pouto rodinné. Jsou si navzájem bratrancem a sestřenicí. Už jednou se v rodině z podobného křížení narodil jedinec s prasečím ocasem, Úrsulu tudíž neustále mučila představa, že se jí narodí dítě, které v sobě bude mít něco zvířecího. Ta obava jí šířila natolik, že měla nejprve strach s manželem sdílet lože, nakonec se ale podvolila. Celý rod Buendíů má tedy původ v incestu a divoká vzplanutí v kruhu rodiny, která by mohla vést k narození ještě divočejšího stvoření, se v díle neustále opakují. I přes to, že Úrsula se tomuto neštěstí vyhnula, varuje před ním své potomky.

Pro většinu postav jsou ale tyto choutky nezvladatelné a dříve či později jim podlehnou, stejně jako jim podleli Úrsula a José Arcadio Buendía.

Láska a vášeň v tomto díle často splývá v jednu prudkou emoci. Postavy samy nedokáží dost dobře rozlišit, co je jen tělesné vzplanutí a co je skutečný, hluboký cit. V zamilovaných chvílích se v postavách probouzí jejich divoštství či zvířeckost, která jim dává zapomenout na konvence a rozum. V oblasti vztahů se řídí výhradně svými pudy. Několikrát se v díle opakuje, jak roztoužený muž následuje neodolatelný pach ženy, jako když zvíře v říji stopuje svůj protějšek - například když mladý José Arcadio zaplanel touhou po starší kartárce Pilar Ternerové, která nikdy nevynikala krásou nebo elegancí, nýbrž prostořekostí a vyzývavostí.

„José Arcadio ji však po celou noc hledal v zápachu kouře, který ucítil z jejího podpaží a který mu upěl na kůži. Chtěl být neustále v její společnosti, chtěl, aby byla jeho matkou, aby už navždy se ho dotýkala a znovu říkala prokrista.”¹

O mnoho let později se pro macondské muže stane neodolatelnou Krásná Remedios, vnučka Josého Arcadia. Tato dívka si svoji nadpozemskou krásu, kterou dováděla své nápadníky k šílenství a dokonce až k smrti, nikdy neuvědomila, o to silněji ale na muže působila.

„Z Krásné Remedios vychází dráždivá vůně, poryv bouře, patrný ještě několik hodin potom, co prošla kolem. Muži zkušení ve zmatcích lásky a prošlím celým světem zjišťovali, že ještě nikdy v životě nepocítili takovou žádost, jakou v nich vyvolal přirozený pach Krásné Remedios.”²

Dalším příkladem toho, jak divoká může láska být, je svár sester Rebecy a Amaranty Buendíových. Rebeca přišla do Maconda jako malé děvče, poslána údajnými příbuznými Úrsuly a Josého Arcadia Buendíi. Tato dívčinka byla úplným ztělesněním divoštství - nedokázala se dorozumět a pojídala pouze hlínu a vápno ze zdi. Trvalo dlouho, než se začlenila do rodinného života, nakonec se to však podařilo a Rebeca vyrostla po boku ostatních dětí. Po nějakém čase se v domě objeví půvabný, elegantní hudebník dobrých mravů jménem Pietro Crispi, a Rebeca i Amaranta se do něj vášnivě zamilují. Tento milostný trojúhelník plný bolesti končí tragicky. Sňatek Rebecy a Pietra se sice naplánuje, ale mnohokrát se kvůli různým tragédiím odsune, až nakonec čekáním unavená Rebeca podlehne divokému kouzlu živočišného a mužného Josého Arcadia, vedle kterého se najednou Pietro v jejích očích mění v chudáka. José Arcadio v ní probudí dávné divoštství, znovu začne pojídat hlínu a vápno, až se nakonec ti dva dají oddat. Přestože nebyli biologičtí sourozenci, jejich sňatek vyvolá vlnu pobouření a znechucení.

„Je to vaše sestra.”

„To je mi jedno,” odpověděl José Arcadio.

Pietro Crespi si otřel čelo kapesníkem navoněným levandulí.

„Něco takového je proti přírodě,” vysvětloval, „a navíc to zákon zakazuje.”

¹MÁRQUEZ, Gabriel García, Sto roků samoty, Praha: Odeon, 2015, strana 25

²MÁRQUEZ, Gabriel García, Sto roků samoty, Praha: Odeon, 2015, strana 181

Josého Arcadia nepodráždily ani tak jeho námitky, jako spíš jeho bledost. „Na přírodu já seru z vysoka,“ prohlásil drsně. „A přišel jsem vám to povědět, abyste se nenamáhal chodit za Rebecou a vyptávat se jí.“³

Nerozumně si v lásce počíná i druhorozený syn zakladatele Maconda jménem Aureliano Buendía. Zamiluje se do Remedios Moscote, dívky z nově příchozí rodiny. Potíž je v tom, že dívka je o mnoho let mladší, než je sám Aureliano Buendía. Sňatek se mu snaží vymluvit obě rodiny, on na něm ale trvá s nezlomnou jistotou. Krátce po svatbě Remedios tragicky umírá a z tichého, uzavřeného Aureliana se stane zdivočelý a krvelačný plukovník Aureliano Bunedía, který do Maconda přinese mnoho bojů za války mezi konzervativci a liberály. Samota Maconda se tedy přece jen prolomí, i když úplně jiným způsobem, než zakladatel José Arcadio Buendía zamýšlel. Šťastná, poklidná vesnice mizí a válka přetváří Macondo do divočiny plné krutých stráží, nesmyslných zákonů a nevinně prolité krve. Ta je prolita znovu i o mnoho let později, kdy válka utichla a namísto bojů je Macondo souženo banánovou společností vlastněnou Američany. Obě tyto situace se na Macondu odráží podobně - jedná se o cizineckou invazi, kvůli které tamní obyvatelé ztrácejí svojí svobodu, návyky a tím pádem i štěstí. Krutost vrcholí, když se zaměstnanci banánové společnosti odhodlají k odboji a jsou přítom nemilosrdně povražděni.

Snad ani nikoho ze spletitého rodokmene Buendíů nečekal příznivý osud. Buď zemřeli násilnou smrtí, nebo se na sklonku života dobrovolně nechali prorůst plíživou, ale o to trvalejší a konečnou samotou.

„Plukovník Aureliano Buendía byl zasmušilý a zamklý a nevnímal už onen závan života, rozechvívající celý dům; v té době konečně pochopil, že tajemství spokojeného stáří nespočívá v ničem jiném než v čestné dohodě se samotou.“⁴

S láskou, boji, bujarostmi, zkrátka veškerou divočinou, kterou naplnili svoje mládí, se tedy loučí tehdy, když uzavřou onu dohodu se samotou. K té byli však od počátku předurčeni, jak se dozvídáme na poslední stránce, kde jeden z posledních potomků Buendíů, Aureliano Babilonia, rozluští staré šifry cikána Melquiádeze. Celý rod Buendíů byl spolu s Macondem odsouzen k bídnému konci v samotě a následnému neúprosnému zániku, a to od chvíle, kdy jejich hříšná krev zplodila křížence člověka a zvířete. To se potvrzuje, když se Aurelianovi Babilonioví a jeho tetě Amarantě Úrsule narodí syn s prasečím ocasem a znovu se tak opakuje obávaná hrůza z dávné minulosti. Svými divokými činy rodina Buendíů po sto let narušovala přírodní řád, a za to ji také stihne nejdivočejší trest - apokalyptická bouře, která ji a její město vymaže z paměti lidí i světa navždy.

ZDROJE:

MÁRQUEZ, Gabriel García, Sto roků samoty, Praha: Odeon, 2015

³ MÁRQUEZ, Gabriel García, Sto roků samoty, Praha: Odeon, 2015, strana 77

⁴ MÁRQUEZ, Gabriel García, Sto roků samoty, Praha: Odeon, 2015, strana 158